

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Mai 2016

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul I 2016
Mai 2016

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale
este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52.

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	15
Anexă	17

Sinteză

În T1/2016, standardele de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri s-au înăspriț semnificativ, în timp ce în cazul creditelor de consum, dar și al împrumuturilor aferente companiilor nefinanciare, acestea au fost păstrate constante. În ceea ce privește perioada următoare, T2/2016, băncile estimează o accentuare a înăspriții condițiilor de creditare pentru creditele ipotecare și, într-o măsură mai mică, a creditelor de consum acordate populației. La nivelul companiilor nefinanciare, băncile autohtone prognozează o menținere constantă a standardelor de creditare în următoarele trei luni.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T1/2016	T2/2016 (așteptări)	T1/2016	T2/2016 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↓	↓	↑	↓
	Credite pentru consum	→	↓	→	↑
Companii, total		→	→	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea albastră indică modificări de amploare marginală, iar culoarea roșie de amplitudine moderată sau mare.

Referitor la cererea de credite, în T1/2016 s-au consemnat majorări atât în cazul companiilor nefinanciare, cât și al creditelor ipotecare acordate populației, în timp ce pentru împrumuturile de consum cererea a rămas relativ constantă. În perioada următoare (T2/2016), băncile anticipează creșteri ale cererii de credite pe segmentele companiilor, precum și ale creditelor de consum destinate populației, însă în cazul creditelor ipotecare este preconizată o reducere a acesteia. Această dinamică coroborată cu faptul că analizele privind performanța economică, financiară și managerială a firmelor indică un potențial de creditare sustenabil semnificativ la nivelul companiilor nefinanciare sunt argumente în favoarea unei creșteri a activității de creditare către acest sector.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** s-au menținut constante în T1/2016, indiferent de mărimea companiei sau de maturitatea finanțării. În perioada următoare (T2/2016), instituțiile de credit prognozează o continuare a tendinței de stabilizare a standardelor de creditare.

- **Termenii creditării** privind *spread*-ul ratei medii de dobândă la împrumuturile față de ROBOR 1M, respectiv costurile creditării, altele decât dobânzile, au fost relaxați marginal. Ceilalți termeni ai contractelor de creditare nu au suferit modificări semnificative.
- **Cererea de credite** a consemnat o evoluție crescătoare semnificativă, aceasta fiind influențată în principal de segmentul întreprinderilor mici și mijlocii. Totodată, ponderea solicitărilor de credite din partea companiilor nefinanciare respinse de către instituțiile de credit a fost moderat mai scăzută comparativ cu perioada anterioară.
- **Riscurile asociate companiilor**, în T1/2016, au fost evaluate de către instituțiile de credit la un nivel similar perioadei anterioare pentru majoritatea sectoarelor economice, indiferent de dimensiunea companiilor, excepție făcând sectoarele agricol și energie pentru care băncile consideră că riscul a crescut comparativ cu perioada anterioară.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

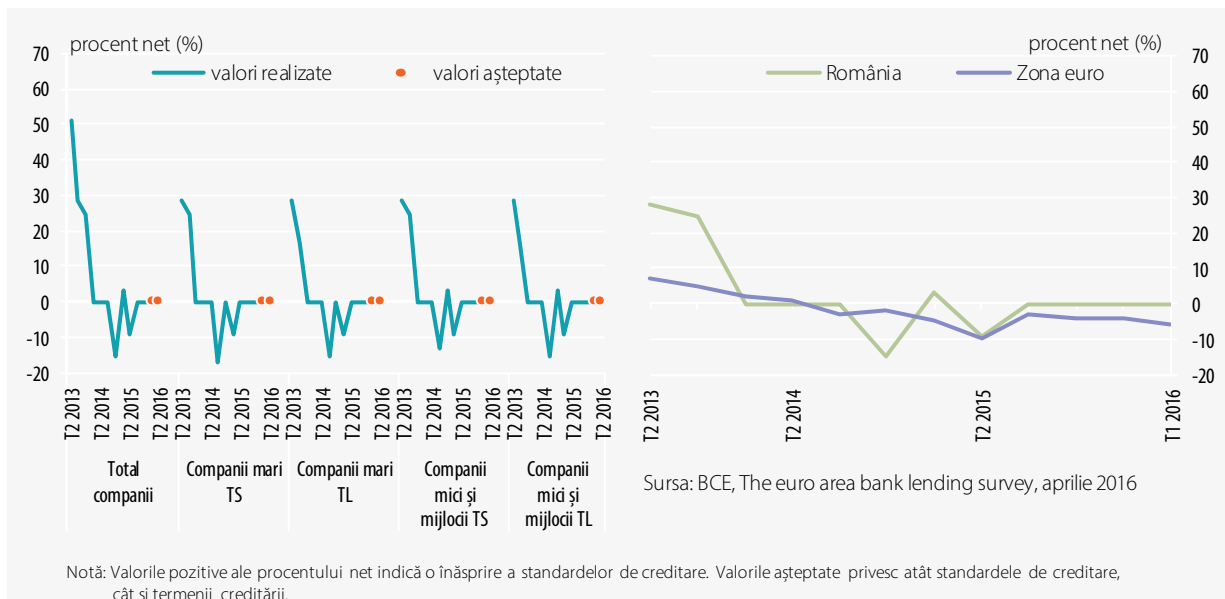
- **Standardele de creditare** au înregistrat o înăsprire semnificativă în T1/2016 pentru creditele ipotecare, în timp ce pentru creditele de consum, acestea au fost menținute constante. Pentru perioada următoare (T2/2016), este anticipată continuarea tendinței de înăsprire a standardelor aferente creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri și înăsprirea lor în cazul împrumuturilor de consum.
- **Termenii creditării** ipotecare au cunoscut modificări în sensul înăsprii în ceea ce privește ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV), iar pentru creditele de consum termenii creditării au fost menținuți la un nivel similar perioadei anterioare.
- **Cererea de credite** s-a majorat în T1/2016 pentru creditele ipotecare, rămânând constantă pe segmentul creditelor de consum. Instituțiile de credit prognozează o diminuare a cererii pentru creditele ipotecare și pentru cele de consum garantate cu ipotecă și o creștere în cazul creditelor de consum la nivel agregat (T2/2016). Totodată, ponderea creditelor solicitate de către populație și respinse de către instituțiile de credit a fost moderat mai scăzută în cazul creditului de consum și moderat mai mare în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri comparativ cu trimestrul anterior.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit au menținut constante standardele de creditare la nivelul companiilor nefinanciare în T1/2016, acesta fiind al patrulea trimestru consecutiv în care se înregistrează această evoluție. Pentru perioada următoare (T2/2016), băncile autohtone estimează că standardele de creditare în cazul firmelor vor păstra tendința de stabilizare din ultimul an (Grafic 1.1). Având în vedere acest aspect, dar și existența unui potențial sustenabil de îndatorare la nivelul firmelor, o reluare mai robustă a creditării către companii, în special a celor care activează în sectoare de activitate care pot contribui la o creștere economică orientată mai mult spre inovație și activități cu valoare adăugată ridicată, poate avea efecte benefice asupra activității economice.

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

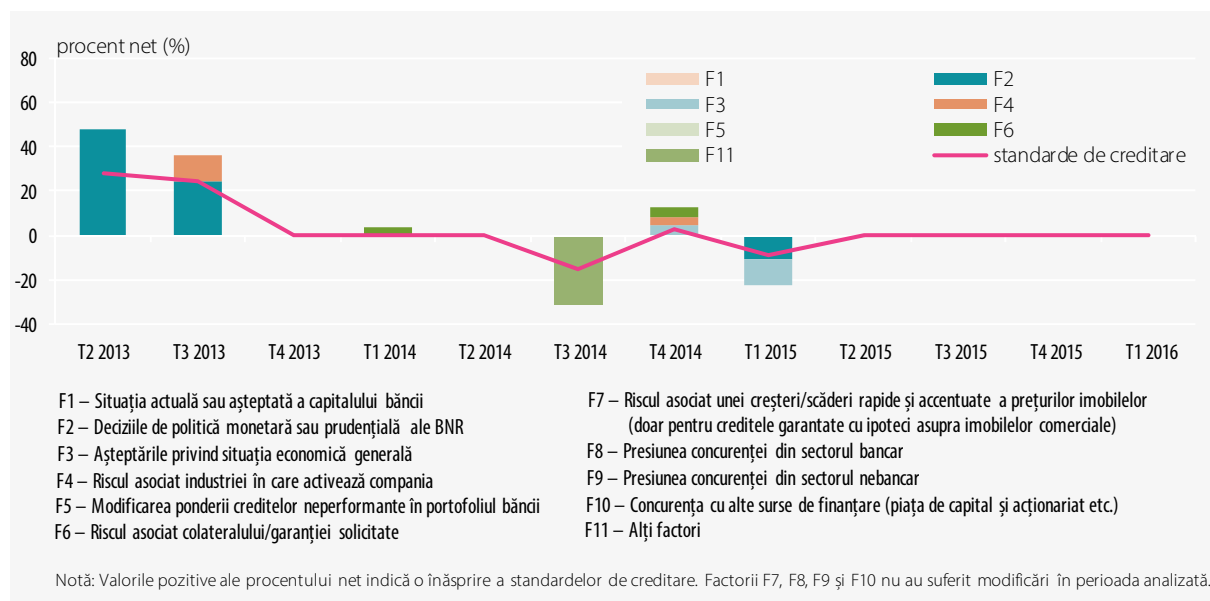
În structură, condițiile de creditare au rămas de asemenea neschimbate, atât după dimensiunea firmelor, cât și după durata finanțării, fiind preconizată o dinamică similară și în trimestrul următor (T2/2016).

Principalii factori de influență asupra standardelor de creditare au fost, de asemenea, constanți în T1/2016 (Grafic 1.2).

În zona euro, tendința de relaxare a standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare a continuat și în T1/2016 (procent net de -6 la sută, față de -4 la sută din trimestrul precedent). Determinantul principal al acestei evoluții a rămas concurența dintre instituțiile de credit, în timp ce percepția de risc a băncilor din zona euro față de sectorul companiilor nefinanciare, costul de finanțare al instituțiilor de credit și constrângerile bilanțiere ale acestora au avut o influență

marginală. În funcție de dimensiunea companiilor, s-a înregistrat o relaxare mai pronunțată a standardelor de creditare în cazul companiilor mari, decât cea consemnată la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii. Pentru trimestrul următor (T2/2016), băncile din zona euro prognozează o nouă rundă de relaxare a standardelor de creditare.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

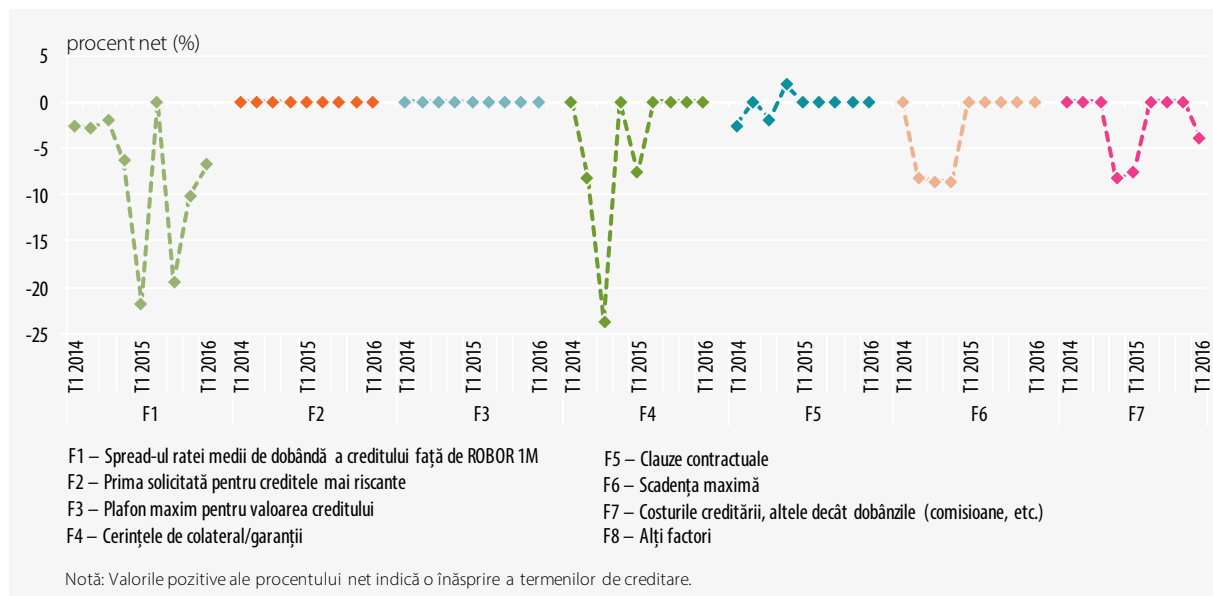

1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T1/2016, instituțiile de credit autohtone au acționat în sensul unei relaxări de amplitudine marginală a termenilor contractelor de creditare privind *spread*-ul ratei medii de dobândă la împrumuturile față de ROBOR 1M și costurile creditării, altele decât dobânzile. Astfel, instituțiile de credit au continuat tendința de ieftinire a împrumuturilor destinate sectorului companiilor nefinanciare din ultimele două trimestre. Băncile autohtone nu au efectuat schimbări importante în cazul celorlalți termeni ai contractelor de creditare (Grafic 1.3).

Nivelul LTV (*loan-to-value*) pentru împrumuturile garantate preponderent cu ipotecă aflate în portofoliul băncilor în T1/2016 s-a diminuat comparativ cu perioada anterioară de analiză, situându-se în jurul valorii de 90 la sută, de la circa 98 la sută în T4/2015. O scădere a valorii LTV s-a consemnat și în cazul creditelor nou-acordate companiilor nefinanciare în T1/2016, nivelul indicatorului fiind de aproximativ 82 la sută (față de 90 la sută în intervalul precedent).

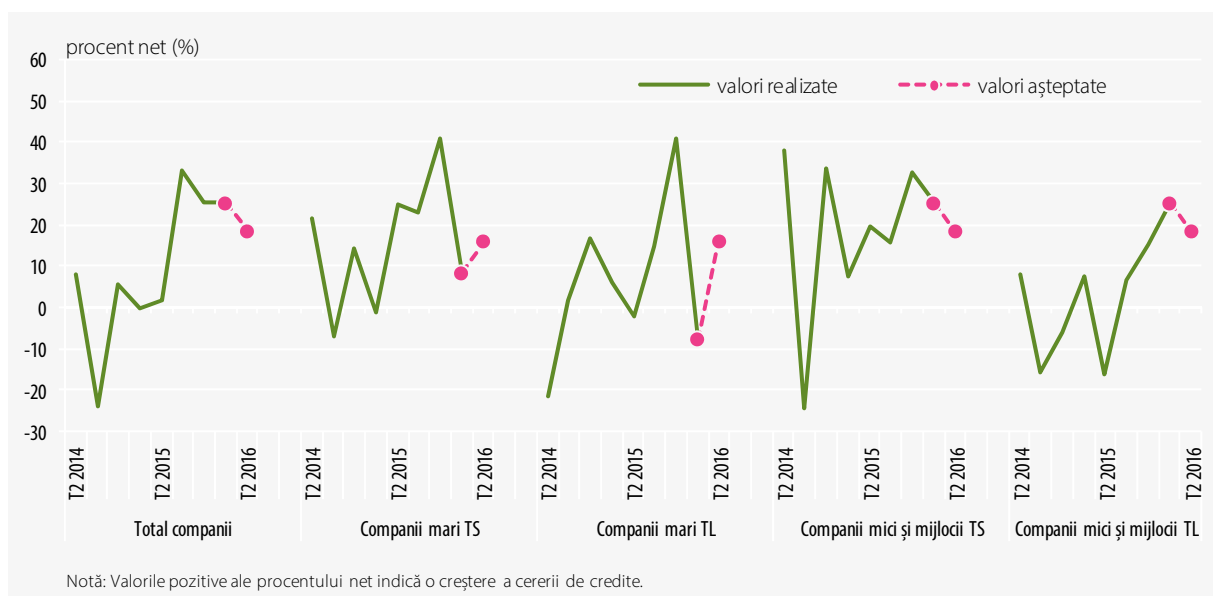
Grafic 1.3. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

Cererea de împrumuturi din partea companiilor nefinanciare a crescut semnificativ în T1/2016, conform opiniilor instituțiilor de credit (Grafic 1.4). Evoluția a fost influențată în principal de majorarea cererii de credite din partea întreprinderilor mici și mijlocii. Pe de altă parte, la nivelul corporațiilor, dinamica a fost mixtă în contextul în care cererea de credite pe termen scurt a înregistrat un avans de amploare marginală, în timp ce în cazul împrumuturilor pe termen lung, cererea s-a diminuat ușor. În trimestrul următor (T2/2016), instituțiile de credit prognozează o majorare moderată a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare, indiferent de segment.

Grafic 1.4. Dinamica cererii de credite

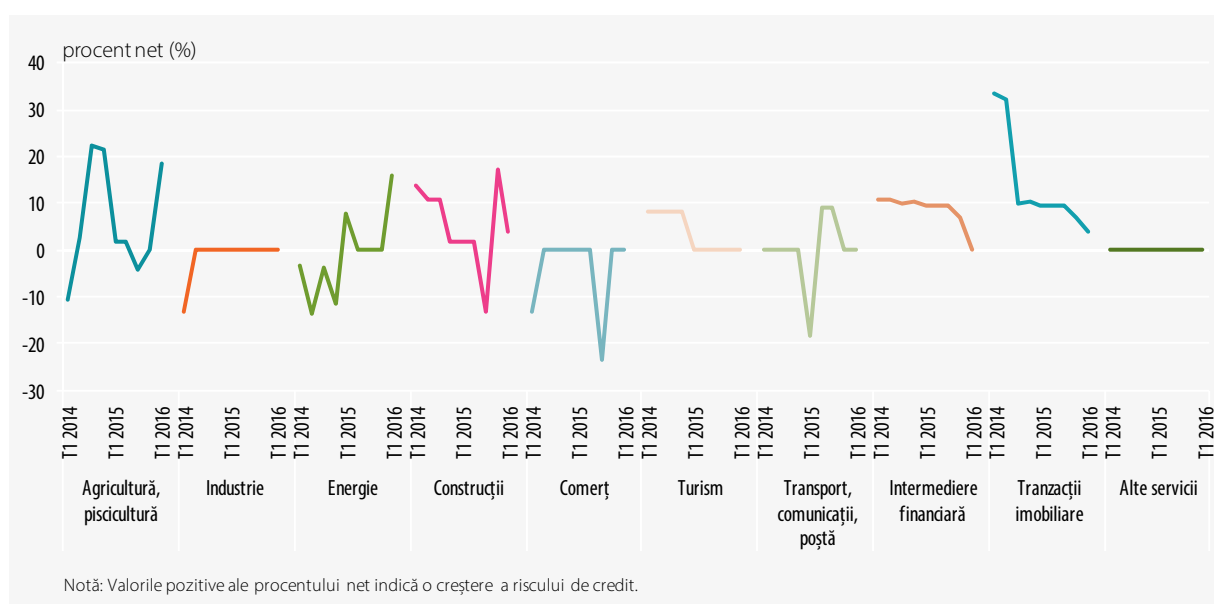

În T1/2016, ponderea creditelor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către instituțiile de credit a fost moderat mai scăzută, cu amplitudini diferite în funcție de dimensiunea firmelor. Astfel, rata de respingere a creditelor a fost substanțial mai mică în cazul întreprinderilor mici și mijlocii, fiind marginală în cazul companiilor mari.

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Conform percepției instituțiilor de credit, riscurile asociate companiilor nefinanciare în funcție de sectorul de activitate au fost constante în majoritatea domeniilor economice (Grafic 1.5), singurele excepții fiind agricultura și sectorul energie. În aceste ramuri de activitate riscul de credit este considerat ca fiind în creștere, cu o intensitate moderată.

Grafic 1.5. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

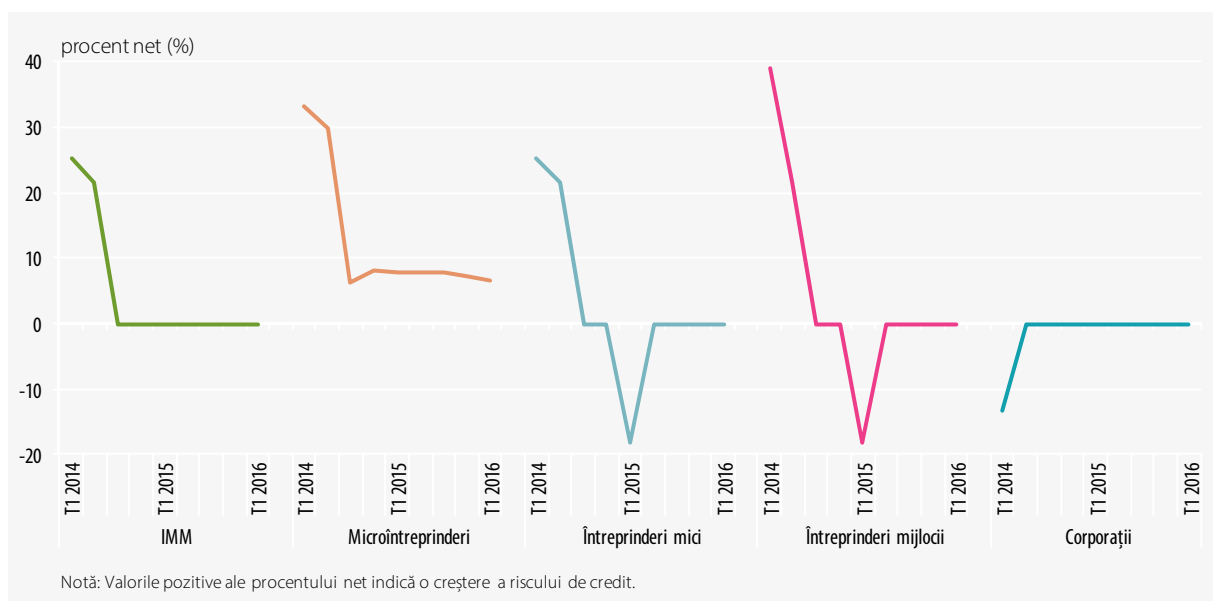

În funcție de dimensiunea companiilor nefinanciare, băncile consideră că în T1/2016 riscul de credit a fost în creștere pentru categoria microîntreprinderilor, însă într-un ritm mai scăzut decât cel din trimestrul precedent (Grafic 1.6). Pentru celelalte categorii de companii, instituțiile de credit au apreciat că riscul de credit a rămas constant.

Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD¹) estimat de instituțiile de credit pentru împrumuturile care au intrat în starea de nerambursare² în T1/2016 a rămas relativ constant în raport cu trimestrul anterior (circa 40 la sută).

¹ Informația privind LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Grafic 1.6. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

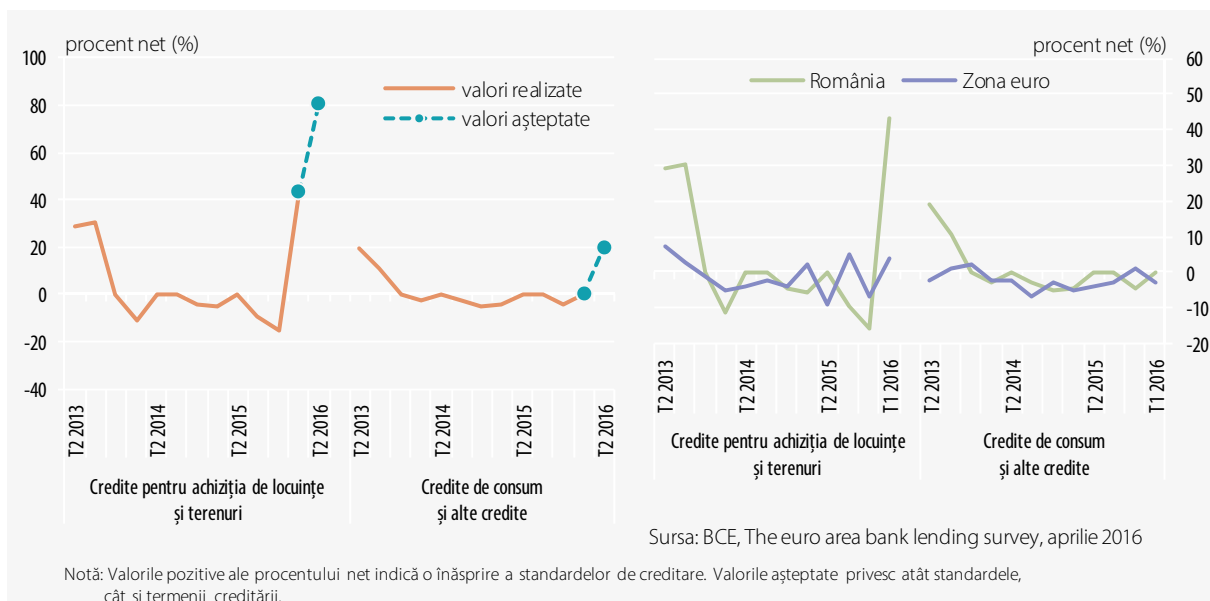
2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit au înăsprit semnificativ în T1/2016 standardele de creditare pentru împrumuturile ipotecare, în principal ca urmare a Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite. Pentru perioada următoare, băncile anticipează o înăsprire în continuare a standardelor de creditare pentru acest tip de împrumuturi (Grafic 2.1). În ceea ce privește creditele de consum, în T1/2016, standardele de creditare nu au suferit modificări. Pentru T2/2016, acestea prognozează o înăsprire moderată a condițiilor de creditare pentru împrumuturile de consum.

În zona euro, instituțiile de credit au relaxat standardele de creditare aferente împrumuturilor de consum, în timp ce condițiile aplicabile creditării ipotecare au fost înăsprite ușor. Pe termen scurt (T2/2016), instituțiile de credit prognozează relaxarea standardelor de creditare pentru creditele de consum și o continuare a înăsprii condițiilor de creditare pentru împrumuturile ipotecare.

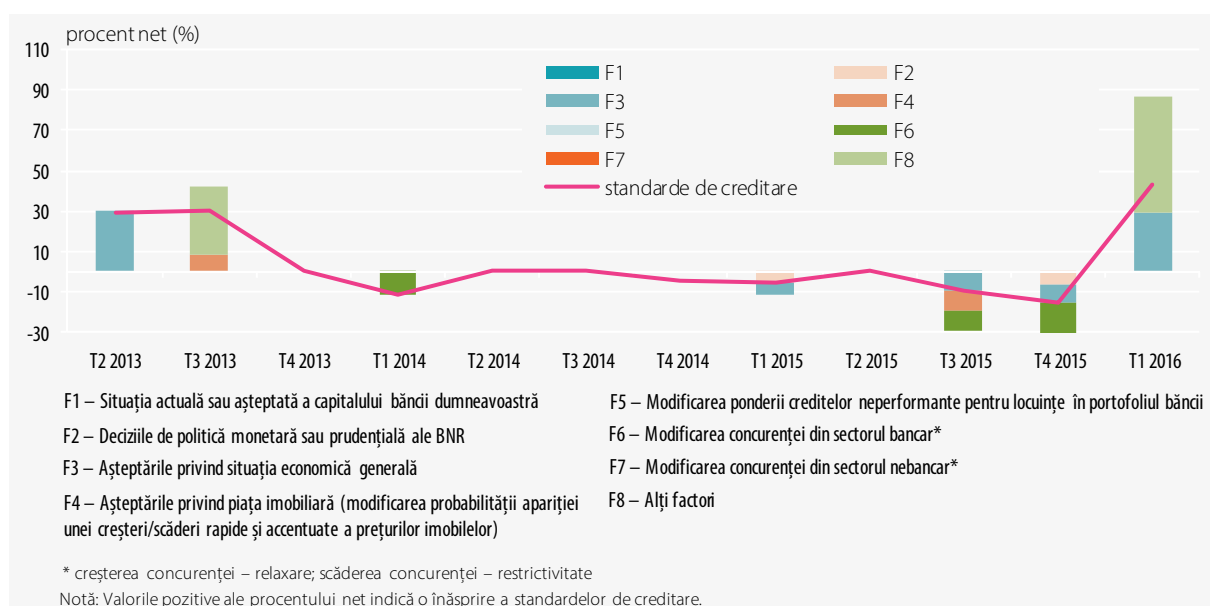
Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Așteptările privind modificările cadrului legislativ, precum și situația economică generală reprezintă principalii factori care au contribuit în T1/2016 la înăsprirea condițiilor de creditare aferente împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri (Grafic 2.2).

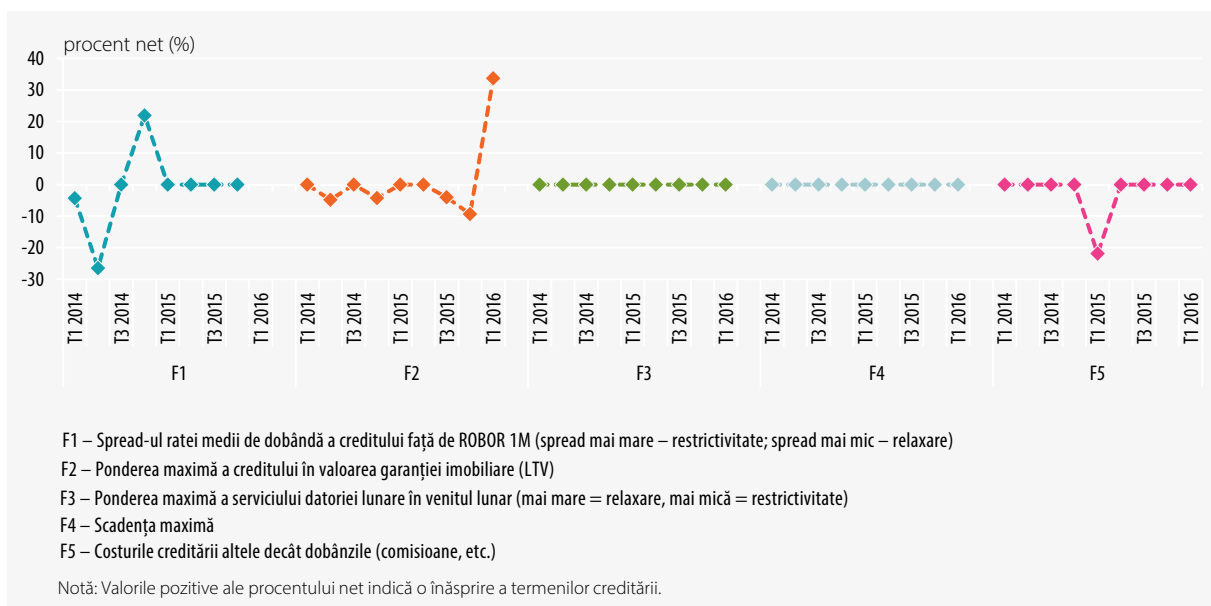
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

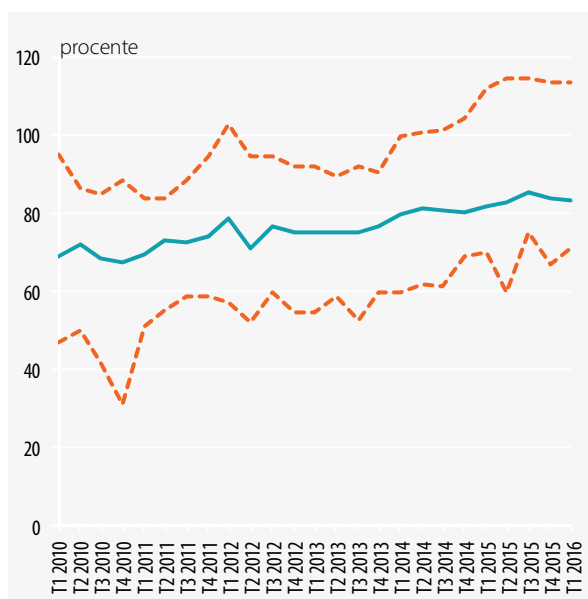
În T1/2016, băncile au acționat în sensul înăsprii în ceea ce privește ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV), Grafic 2.3. Asupra celorlalți termeni ai creditării ipotecare nu s-au operat modificări semnificative.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare (procent net)

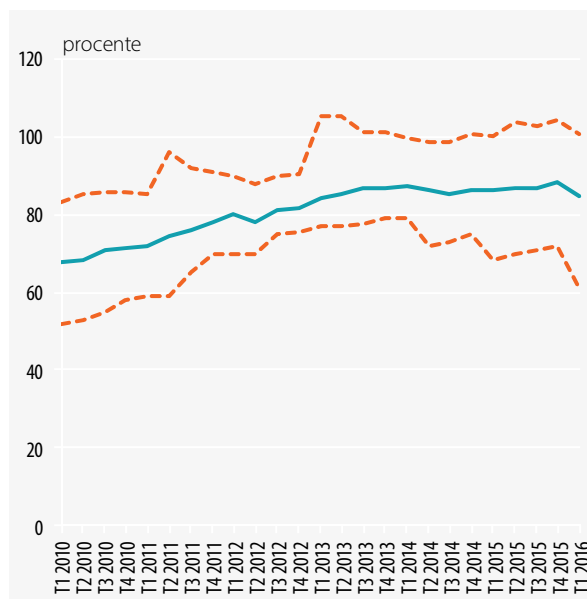

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele nou-acordate în ultimele 3 luni a fost de 83 la sută (Grafic 2.4), iar valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite ipotecare a fost de 85 la sută (Grafic 2.5). Față de perioada anterioară (T4/2015) nu s-au înregistrat modificări notabile.

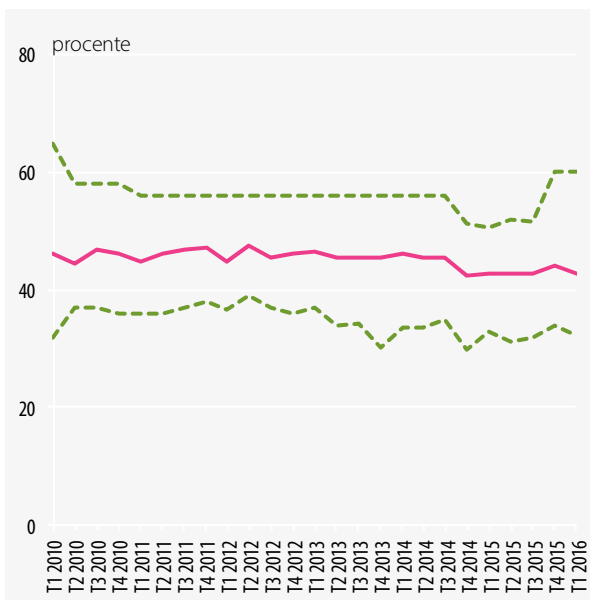
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou-acordate în trimestrul analizat

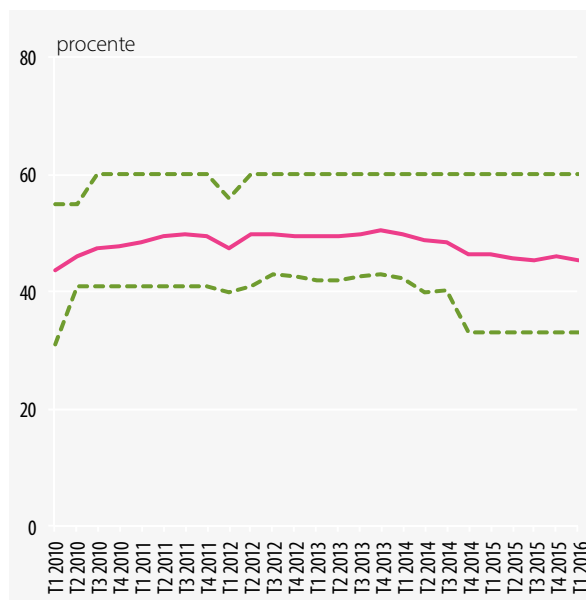
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou-acordate în trimestrul analizat

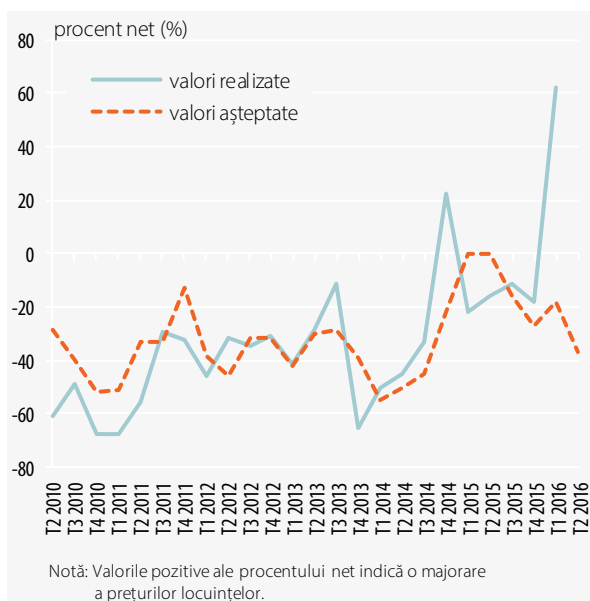

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Gradul mediu de îndatorare pentru creditele nou-acordate a fost de 43 la sută (Grafic 2.6), în timp ce la nivelul portofoliului total de credite ipotecare acesta s-a situat la 45 la sută (Grafic 2.7). În cazul ambelor categorii, valorile indicatorilor au rămas la niveluri similare celor din trimestrul precedent (T4/2015).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

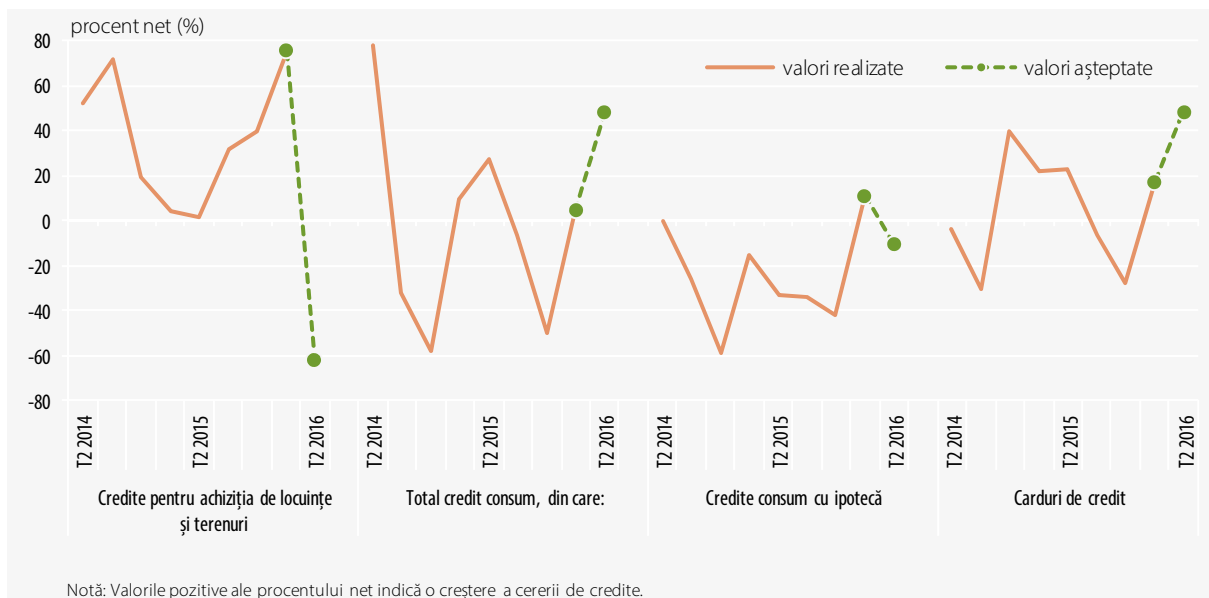

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

În opinia instituțiilor de credit, prețurile rezidențiale au început să crească în T1/2016 pentru prima dată de la sfârșitul anului 2014. Pentru T2/2016, acestea prognozează o scădere a prețurilor rezidențiale (Grafic 2.8).

Cererea de credite ipotecare din partea populației s-a majorat semnificativ (Grafic 2.9), iar pentru perioada următoare băncile estimează o diminuare semnificativă a cererii (T2/2016). De asemenea, în T1/2016 s-a înregistrat o creștere a numărului de cereri de credit respinse.

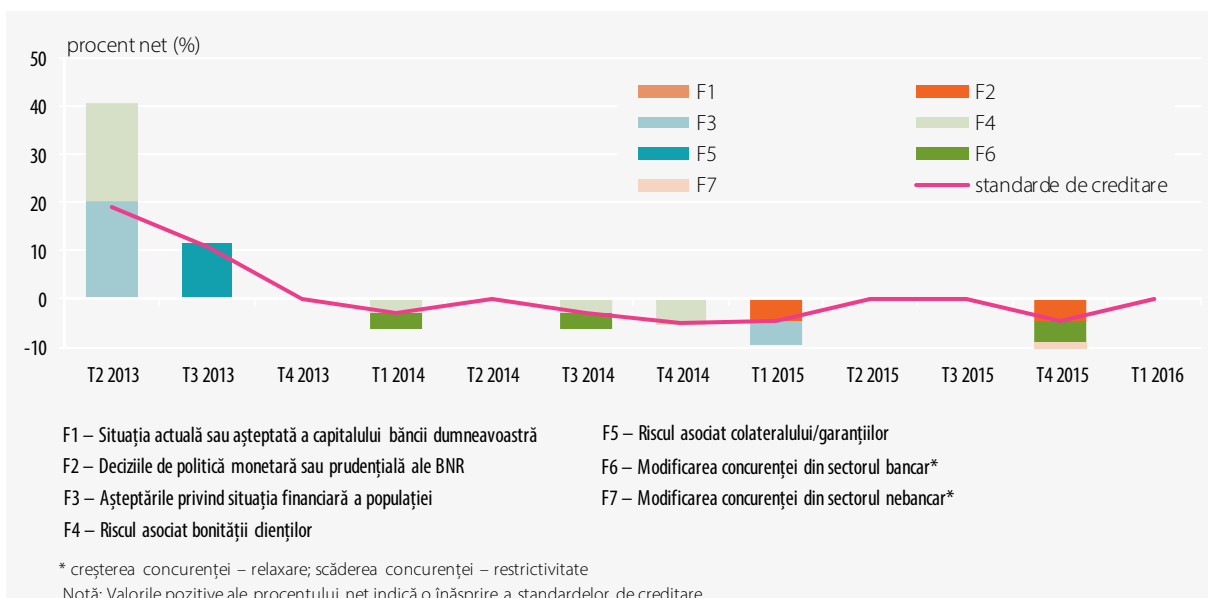
Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

În T1/2016, factorii de influență asupra standardelor creditelor de consum nu au suferit modificări importante (Grafic 2.10).

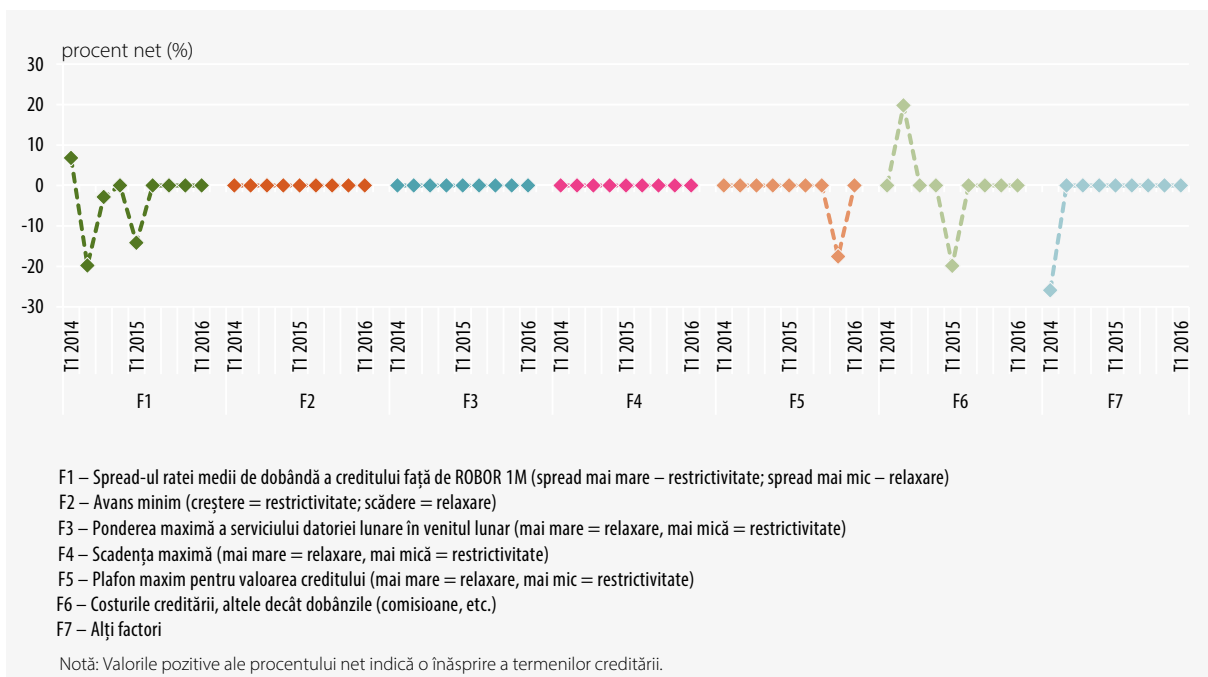
Grafic 2.10. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În T1/2016 instituțiile de credit au păstrat constanți termenii creditării pentru împrumuturile de consum (Grafic 2.11).

Grafic 2.11. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum³

Cererea pentru creditele de consum a înregistrat un avans semnificativ în T1/2016, atât la nivel agregat, cât și în structură (Grafic 2.9). Pentru următoarele 3 luni (T2/2016), băncile preconizează o continuare a creșterii cererii de credite de consum din partea populației. Astfel, pentru majoritatea segmentelor sunt estimate majorări semnificative ale cererii de credite, singura excepție fiind segmentul împrumuturilor de consum garantate cu ipotecă. Totodată, numărul cererilor de împrumuturi respinse în T1/2016 a cunoscut o scădere față de trimestrul precedent.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD⁴)

În T1/2016, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele ipotecare și pentru împrumuturile de consum garantate cu ipotecă a înregistrat o valoare de aproximativ 35 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit, LGD a consemnat valori de circa 64 la sută și respectiv 59 la sută. La nivel agregat, LGD pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁵ a fost de aproximativ 47 la sută.

³ Evoluția cererii pentru creditul de consum total trebuie interpretată ținând seama de faptul că împrumutul de consum total include, pe lângă creditul garantat cu ipotecă și cardurile de credit, și creditul de consum negarantat, care nu este tratat în sondaj.

⁴ Informația privind LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

⁵ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele 3 luni, iar așteptările se referă la următoarele 3 luni.

